

Nr 283.

Av herr **Björnsson**, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till kommunalskattelag.

Enligt vår nu gällande skattelagstiftning inträffar det som regel, att äkta makar, vilka båda åtnjuta inkomst av förvärvsarbete, komma att få erlägga större kommunala skatter, än om de beskattats såsom ogifta. Att detta innebär en orättvisa från ren beskattningssynpunkt, lär knappast av någon bestridas. Gång på gång hava också under de senare åren enskilda riksdagsmän genom motioner bragt ifrågavarande ärende under riksdagens prövning i syfte att åstadkomma rättelse. I dessa motioner har frågans innebörd och sociala betydelse belysts från olika synpunkter, och då riksdagens bevillningsutskott i sitt betänkande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition till innevarande års riksdag angående tillfälliga avdrag vid 1920 års taxering till bevillning lämnat en redogörelse för dessa motioner, anser jag mig beträffande denna sida av saken nu kunna hänvisa till utskottets redogörelse. Såsom av utskottsbetänkandet framgår, har man ständigt uppskjutit realbehandlingen av frågan för att icke i något avseende föregripa den grundliga reform av vår kommunalskattelagstiftning, som stått på dagordningen sedan mera än 20 år.

Genom Kungl. Maj:ts proposition nr 191 har nu ett sådant förslag till kommunalskattereform äntligen framlagts för riksdagen, och det skall oförbehållsamt erkännas, att detta förslag innehåller bestämmelser, som i viss utsträckning skulle kunna bringa rättelse i här ovan berörda missförhållande.

Enligt § 39 i detta förslag bör hustrus inkomst av förvärvsarbete vid taxeringen medräknas endast om och i den mån den överstiger 200 kronor och enligt § 35 får vid uppskattning av sådan inkomst ett ytterligare avdrag på högst 200 kronor göras för nödigt biträde i hemmet, så framt hustrun av sitt förvärvsarbete i avsevärd grad varit hindrad att ägna sig åt hemmets skötsel.

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 3 saml. 115 häft. (Nr 283—287.)

Emellertid visar det sig, att dessa avdrag ingalunda äro tillräckliga för att fullständigt undanröja ifrågavarande skatteorättvisa. Kungl. Maj:ts förslag ansluter sig beträffande denna fråga till en inom kungl. finansdepartementet utarbetad promemoria. Ur denna anför departementschefen följande (sid. 575): »Det ifrågavarande missförhållandet torde vara starkast kännbart för arbetarklassen, inom vilken det väl oftast förekommer, att de båda makarna hade inkomster av verksamhet utom hemmet. Det genom propositionen framlagda förslaget innebure avdragsrätt endast för direkta utgifter för biträde i hemmet och bleve därigenom utan betydelse för just de mindre bemedlade, som ej hade råd till utgifter för sådant ändamål. Billigheten syntes fordra, att jämväl dessa komme i åtnjutande av någon motsvarande lättnad i det fall, att hustrun förvärvade inkomst. Jämväl rent principiellt torde det kunna ifrågasättas, huruvida avdragsrätten borde begränsas till de fall, då verklig kostnad för biträde i hemmet måst vidkännas. Även om en gift kvinna, som hade förvärvsverksamhet utom hemmet, skötte de löpande göromålen i hemmet utan anlitan av biträde, kunde hon dock icke i samma utsträckning medhinna de mångahanda arbeten med sömnad, lagning och dylikt, som, utan att medföra direkt inkomst, dock nedbragte familjens levnadskostnader. Vid lika sammanlagd inkomst torde därför familjens skattekraft vara större, om mannen ensam förtjänade inkomsten, än om båda makarna måste positivt bidraga därtill.»

Här citerade yttrande visar till fullo, att just de mindre bemedlade i allmänhet icke kunna tillgodogöra sig avdragsrätt enligt § 35. Under sådana förhållanden inses utan vidare, att ett avdrag på 200 kronor enligt § 39 ökat med s. k. familjeavdrag för hustrun enligt § 42 mom. 2 aldrig kan kompensera den förlust av rätt till ortsavdrag, som endera maken får vidkännas på grund av äktenskap.

För att styrka riktigheten av denna allmänna slutledning anför jag i särskild bilaga ett exempel på det föreliggande förslagets tillämpning. De här valda inkomstbeloppen äro de för närvarande normala avlöningarna för textilarbetare, varför exemplet torde vara typiskt även för andra grupper av industriarbetare, bland vilka kvinnor förekomma i större antal. Jag har antagit, att mantalsskrivningsorten tillhör dyrtidsgrupp III samt att de ordinarie orts- och familjeavdragen med hänsyn till det nuvarande penningvärdet höjts med 50 procent. Under a) angives antalet skattekrönor för man och kvinna, som äro ogifta, under b) för samma personer som gifta med tillämpning av Kungl. Maj:ts förslag och under c) enligt samma grunder blott med den skillnaden, att avdraget enligt § 39 mom. 1 höjts till 500 kronor.

Av exemplet framgår, å ena sidan att äktenskap medför straffbeskattning enligt Kungl. Maj:ts förslag oförändrat, men å andra sidan, att denna straffbeskattning så gott som fullständigt försvinner, om ett hustruavdrag på 500 kronor medges. Jag har då icke tagit hänsyn till den kommunala progressivskatten, ehuru dennas inträde vid inkomster över 3,000 kronor i sin mån gör det angeläget, att bereda äkta makar, som båda åtnjuta inkomst av lågt betalt förvärvsarbete, nödig skattelindring.

Det torde vara tillräckligt att hänvisa till det ovan anförda utdraget ur den inom kungl. finansdepartementet utarbetade promemorian för att motivera det påståendet, att en grundlig kommunalskattereform bör till botten lösa detta detaljproblem i vår skattelagstiftning. Vid sådant förhållande uppställer sig den frågan, huru en sådan lösning skall vinnas utan rubbning av de huvudprinciper, som ligga till grund för nu föreliggande kommunalskatteförslag.

Om man vill hålla fast vid den grundsatsen, att den kommunala inkomstbeskattningen bör så nära som möjligt ansluta sig till statsbeskattningen, synes ändring av § 42 utesluten. Däremot synes en höjning av avdragsrätten enligt § 39 mom. 1 kunna vidtagas, utan att någon av förslagets bärande principer lida intrång. Jag vill därför påyrka en höjning av detta avdrag från 200 till 500 kronor, då en sådan höjning enligt den anförda beräkningen i allmänhet synes något så när hindra straffbeskattning av äktenskap.

Det lär väl sällan om någonsin inträffa, att frågan om äkta makars beskattning blir avgörande vid beslut om äktenskaps ingående. Men om det från samhällets synpunkt är önskvärt, att äktenskapsbildningen främjas, synes det vara orimligt att redan vid beskattningen gynna ogifta på de giftas bekostnad. Och det kan icke vara förenligt med samhällets bästa, att nygifta snart nog få göra den nedslående erfarenheten, att deras äktenskap medfört ökade skatter.

Det här påtalade missförhållandet kan ej heller uppmuntra en arbetarehustru att vid tillfällig arbetslöshet eller arbetsoförmåga för mannen söka genom eget mera regelbundet förvärvsarbete hålla familjens ekonomi uppe. I min hemstad har jag ofta i dylika fall hört den meningen uttalas, att det inte lönar sig att arbeta, då största delen av inkomsten slukas av skatter.

I detta sammanhang bör det också nämnas, att en gift kvinnas inkomster av mera tillfällig arbetsanställning såsom hjälpuhustru eller dylikt ofta undgå beskattning, helt enkelt därför, att uppgift om dylik inkomst icke lämnas till taxeringsmyndighet av arbetsgivaren. Detta är natur-

ligtvis i hög grad ägnat att skapa missnöje och missmod bland dem, som till exempel genom arbete på en fabrik bidraga till sin familjs uppehälle.

Mot en höjning av hustruavdraget enligt § 39 reses möjligen den invändningen, att uttaxeringen per skattekrona därigenom skulle avsevärt höjas. Till en början torde det vara klart, att landskommunerna i allmänhet endast obetydligt beröras därav. Det är huvudsakligen för industrisamhällen frågan får någon större betydelse. För sådana samhällen åter bliva ifrågakommande avdrag talrika endast i den mån samhällets industri ger goda arbetstillfällen och således själv har stor skattekraft.

Under sådana förhållanden torde en dylik skattelindring icke få någon större betydelse ens för dessa kommuner. Till stöd för detta mitt antagande vill jag återopa vad som angående beskattning av gift kvinnas inkomst anföres i Kungl. Maj:ts proposition nr 191 under kap. IX Statistisk utredning å sid. 595. »Hustrur, taxerade för inkomst av rörelse eller arbetsanställning, förekomma enligt de Landénska taxeringslängderna nästan uteslutande i städerna och industrisamhällena och i så ringa omfattning, att de ifrågasatta avdragen, åtminstone inom provtaxeringsområdena, icke från utdebiteringens synpunkt behöva väcka några betänkligheter.»

I anslutning till vad nu anförts får jag därför hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att vid bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts proposition nr 191 första stycket av § 39 mom. 1 måtte få följande ändrade lydelse:

Med avseende å taxering av äkta makars inkomst skall gälla: att hustrus inkomst av arbetsanställning eller tjänst samt av näring, annan rörelse eller yrke skall vid taxeringen medräknas allenast om och i den mån ifrågavarande inkomst överstiger 500 kronor.

Stockholm den 7 april 1920.

Edv. Björnsson.

Bilaga.

	Inkomst av arbete		Orts- och familje-avdrag	Beskattningsbart belopp	Antal skattekrönor	
	Verklig	Taxerad			Var för sig	Tillsammans
a. <i>Ogifta</i>						
man	2,700	2,700	900	1,800	18	29
kvinna	2,000	2,000	900	1,100	11	
b. <i>Gifta</i>						
man	2,700	2,700	1,125	3,370	—	33.7
hustru	2,000	1,800				
c. <i>Gifta</i>						
man	2,700	2,700	1,125	3,070	—	30.7
hustru	2,000	1,500				

